

Russisch voor hoop

Van Bert Moerman verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Shampoo

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Bert Moerman

Russisch voor hoop

Ambo|Anthos
Amsterdam

Dit boek verschijnt bij Ambo|Anthos. Dat is een heel sympathiek huis waar lieve mensen werken in een mooi kantoor. Deze prachtige uitgeverij is echter in handen van uitgeversgroep vbk, die in handen is van Simon & Schuster, dat op zijn beurt werd opgekocht door amorele durfkapitalist kkr. Dit is het zoveelste voorbeeld van hoe moeilijk het als individu (of uitgever of auteur) is te ontsnappen aan het feit dat de macht ligt bij het geld. Wat je ook doet, op een manier draag je in microdoses bij aan het leed en geweld in de wereld. Daarom draag ik de helft van de royalty's van dit boek af aan www.planteenolijfboom.nl

De auteur ontving voor dit boek een werkbeurs van Literatuur Vlaanderen.

ISBN 978 90 263 6989 6

ISBN 978 90 263 6990 2 (e-book)

© 2026 Bert Moerman

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan

Omslagontwerp Marie Sledsens

Omslagillustratie © Frederik Lizen, *Martina Franca*

Foto auteur © Jef Boes

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Non è possibile dividere la vita di noi due

Laura Pausini

*Nothing in the history of mankind is ever repeated,
things that at first glance seem the same are scarcely
even similar; each individual is a star unto himself,
everything happens always and never, all things
repeat themselves endlessly and unrepeatably*

Danilo Kiš

b o u n t y

Het lichtje brandt al lang. Te lang. En hoewel het op geen enkele manier verandert – het benzinepompje blijft even helder, even oranje, even klein – wordt het koppiger met elke seconde.

Ik ga niet weg, zegt het. Nooit luider, integendeel, altijd precies even luid en dus telkens stilliger, met een geduld dat een klap voor z'n bek verdient.

Mijn handen zijn klam. Ze gaan van mijn schoot naar mijn knieën en terug. Door het zweet glijdt mijn trouwring bijna van mijn vinger, maar even makkelijk schuift hij er weer op.

Hugo kijkt strak voor zich uit. Hij houdt zijn handen op het stuur, en sluit netjes aan bij de auto voor ons. Telkens een beetje verder, met een snelheid die samen met het benzinepompje blijft benadrukken dat we te traag gaan. Dat het niet zal lukken, dat we het niet gaan halen. Ik hoop intussen ook bijna dat we het niet halen. Dan hoeft ik me niet meer af te vragen óf we het gaan halen.

En natuurlijk zou dat geen pretje zijn. Dan zouden we op de pechstrook moeten gaan speculeren over hoe we de auto bij de benzine moeten krijgen of de benzine bij de auto, zouden we het woord jerrycan ineens meer gebruiken dan we ooit hebben ge-

daan, zouden we onze gele hesjes aantrekken en snappen dat die echt geen overbodige luxe zijn want je voelt je toch best kwetsbaar langs de kant, en zouden we eindelijk zien hoe onregelmatig het wegdek is wanneer je er met twee voeten op staat.

Maar zover zijn we dus nog niet. We blijven schuiven, beetje bij beetje, als een slome accordeon. We zijn samen een rups.

Hugo heeft weer die blik van de laatste tijd. Dezelfde overtuiging als het benzinepompje maar minder geloofwaardig. Het volharden in een situatie die met elke seconde problematischer wordt, zeker zolang die niet wordt aangepakt. Het heeft iets dommigs, zelfgenoegzaams. Iets waardoor het zo moeilijk is om me te blijven voorhouden dat hij er ook allemaal niks aan kan doen.

Links van ons rijdt weer die gele gezinswagen. Hij heeft al voor ons gereden, ook achter ons, rechts van ons.

‘Actieradius: 10 kilometer.’

‘Tanken aub.’

Ik verwacht dat de elektronica van de auto elk moment haar geduld zal verliezen en het ‘aub’ zal laten vallen.

‘Tank dan toch.’

‘Tank!’

Laten we de volgende stop nemen, had Hugo gezegd, want deze ligt aan de andere kant van de snelweg, dan moeten we nog oversteken en dat kost allemaal tijd. Een beetje verder nog, we komen er wel, we kunnen nog 45 kilometer en dat zal wel ruim gerekend zijn, dan kunnen we de tank ineens helemaal vol gooien en een koffietje nemen. We reden voorbij de Aire de Service die er zo veelbelovend uitzag, met zijn speeltuintje en zelfs een paradijselijke picknickweide rond een enorm standbeeld van een everzwijn. Allemaal eigenschappen die zo veelbelovend leken maar tegelijk niet belast waren met de druk om die beloftes waar te maken. Die gewoon zo onvervuld konden blij-

ven, barstend van de potentiële energie zonder die ooit te moeten loslaten. Dat is alweer 28 kilometer geleden. Toen er van file nog geen sprake was.

Het asfalt blinkt in de hitte. Door onze tergende snelheid zijn de geschilderde lijnen beter zichtbaar, minder recht en dikker, als zware witte linten die op de snelweg zijn blijven rondslingeren. Op de groene heuvels naast de weg staan huisjes, lukraak verspreid over de buitenwereld. Ik probeer erachter te komen hoe de weg van het ene huisje naar het andere zou kunnen lopen, maar het lijkt alsof ze er gewoon staan als decoratie en dus nooit een echte weg nodig hebben gehad. Toch moeten het echte levens zijn, met een parcours dat erheen heeft geleid, met dromen en wekkers. Maar misschien kijken daar mensen door het raam die hetzelfde over mij denken. En zien ze mij zitten, met mijn voor hen buitenlandse nummerplaat, zich afvragend of het nou echt nodig was een dubbele driebaanssnelweg zo dicht bij hun huis op hun heuvel te planten opdat Hugo en ik naar Toscane zouden kunnen karren zonder al te veel aan ons stuur te moeten draaien. Terwijl ik zo kijk, valt ineens het blazende geluid van de airco uit. In paniek draai ik mijn hoofd, is dit ons definitieve einde, moeten we hier straks bij zo'n huisje gaan vragen of we een glas water kunnen krijgen, maar dan zie ik Hugo's oude hand aan de knoppen tussen onze knieën.

'Beetje benzine besparen,' zegt hij schaapachtig.

Ik heb geen idee of je door de airco uit te zetten echt benzine bespaart. Ik word er alleen kwader van.

'Had je die niet wat eerder kunnen uitzetten?'

Hij kijkt naar me.

'Dat hadden we inderdaad kunnen doen, maar dat deden we niet, dus het is goed dat we het nu doen. Ik kan het ook niet meer veranderen, schat.'

‘Ja, da’s makkelijk natuurlijk. We hadden ook gewoon wél kunnen tanken dertig kilometer geleden.’

‘Maar dat hebben we niet, dus we hoeven er niet opnieuw over te beginnen. Dit is voor mij ook een stressvolle situatie, Nadia. Ik heb al sorry gezegd. Laten we proberen er te komen en geen energie verliezen aan gebakkelei.’

Dat is typisch zo’n woord dat hij gebruikt. Hij blijft een leraar. Zelfs al vonden ze dat hij het niet meer kon, en dat het stilaan tijd was om te stoppen.

‘Dus jij kan maar wat domme dingen doen en als ze dan gevolgen hebben moeten we vooral vooruitkijken?’

‘Ik heb, we hebben een inschattingsfout gemaakt, schat, en we konden niet weten dat...’

Hij wil nog iets zeggen, maar zijn ogen worden groter omdat de motor ineens sputtert. In paniek kijkt hij naar beneden, naar een punt ergens tussen zijn knieën, maar hij ontspant meteen weer als de motor toch gewoon verder ronkt.

Het vervelende is dat we ondanks al deze ijver gewoon blijven rijden, dat we toch elke seconde een beetje dichterbij komen waar we moeten zijn. De plek waar de brandstof tegen de plinten klotst en de Volvo zich gulzig zal kunnen volzuigen, om daarna verder te gaan alsof er nooit iets gebeurd is. En hoe dichterbij we komen, hoe tragischer ons falen zal zijn.

Hugo helt over naar mijn kant, zijn hoofd komt voor mijn borsten, er bijna tegenaan, hij probeert in een boogje rond de auto voor ons te kijken. Verderop deinst de witte dikke streep van de vluchtstrook achteruit, doet hij ons uitgeleide en wordt hij vervangen door een witte stippellijn die ons uitnodigt om naar rechts te gaan, om te ontsnappen, om naar die veilige plek te gaan en eindelijk gered te zijn.

We komen stilaan dichtbij genoeg om de wet te kunnen over-

treden en over de volle lijn te gaan omdat de verlossing nabij is en we gaan toch niet flauw doen over enkele tientallen meters. Van opluchting geeft Hugo enthousiast gas, zet hij zeil naar de oase. De motor gehoorzaamt, moet toch nog eens hoesten, een hoest die een degelijke sputter wordt, die wel heel onmiskenbaar wordt terwijl we links houden – rechts is voor vrachtwagens – en we vaart minderen, meer vaart dan we horen te minderen. Ik hoop dat we alsnog stilvallen, hier op die lullige plek die ook weer niet zo problematisch is, al in de veilige zone, waar ik mijn gelijk kan halen maar zonder de praktische ongemakken ervan.

Hugo schokt wat vooruit met zijn heupen, als om het paard de sporen te geven, maar ik denk niet dat de Volvo daarvan erg onder de indruk is.

We komen bij de pomp, nummer 9, en voor de motor uit zichzelf de geest kan geven trekt Hugo snel de sleutel uit het contact.

‘Zo,’ zegt hij, gespeeld ontspannen. ‘Zie je nou wel dat we ons geen zorgen hoefden te maken?’

Ik wil iets zeggen, iets waardoor hij moet toegeven dat ik gelijk heb. Ik laat hem achter bij de auto, en loop op de winkel af. Ik wil een Bounty of zo.

o r a l b

De wolken trokken samen terwijl ik mooi rechte stapeltjes probeerde te maken op bed. Shorts en hemden voor Hugo, voor mezelf de blouses en jurken die ik al de hele zomer had gedragen. Ik had de hele ochtend ingecalculeerd voor het inpakken, maar na een minuut of twintig was ik eigenlijk al klaar. Het is makkelijker inpakken voor warme dagen dan voor koude.

Ik haalde twee nieuwe tandenborstels uit de verpakking en plaatste ze in onze bekers op de wastafel. Die konden we vanavond al gebruiken, en de oude tandenborstels kon ik dan meteen inpakken. We konden die dan daar laten aan het einde van de reis. Het waren dezelfde tandenborstels als altijd. Oral B. Ik kocht die al bijna twintig jaar. Een blauwe voor Hugo. Paars of rood voor mij. Het waren prima tandenborstels.

Ik ging op mijn tenen staan en reikte naar de grote koffer, die helemaal boven in de kast lag. Ik reikte één keer, nog eens, maakte mezelf nog wat groter want uiteindelijk kom je toch altijd nog een heel klein beetje verder, en kon toen de top van mijn wijsvinger achter het handvat haken. Ik sleepte het ding naar voren, tot voorbij zijn kantelpunt, en liet het dan half op, half naast me neerkomen. De koffer was zwaarder dan ik ge-

dacht had, alsof er nog wat in zat. Ik vreesde voor een vergeten natte handdoek of een beschimmeld badpak, en ritste het ding voorzichtig open, alsof wat erin zat mij zou kunnen aanvallen. Wat eigenlijk ook zo was: een veertigtal netjes aan elkaar geniete bundeltjes. Bovenaan elk bundeltje een andere naam en het logo van de universiteit dat tot een paar maanden geleden zoveel objecten in huis had gesierd. Ik slikte en keek naar buiten. Hugo was de auto aan het stofzuigen op de oprit, zich van geen kwaad bewust. De matras gaf vol mededogen mee toen ik ging zitten, de bundel papier loodzwaar op mijn schoot. Onrust baande zich een weg naar boven, tot in mijn keelgat.

Ik schrok me rot toen mijn telefoon ineens overging. Annie, voor de zoveelste keer al vandaag. Normaal zouden we morgen samen vertrekken.

Wilde ze het mij nog eens horen zeggen, dat zij en Luc maar lekker zelf een reis moesten maken? Wilde ze me toch nog de kans geven om het bij te leggen voor we vertrokken? Ik moest opnemen, het uitleggen. Ik was het haar verschuldigd, dat wist ik zelf ook wel. Maar ik zou de uitleg pas kunnen geven als het eigenlijk al te laat was. Ik moest gewoon eerst deze reis even maken, zonder grijze wolken. Op zijn minst kunnen doen alsóf de zon schijnt en er niets aan de hand is. Voor de laatste keer. Als een Indian summer. Een tijd die des te warmer aanvoelt omdat je weet dat hij bijna eindigt. Een warmte waarin al nostalgie zit, maar ook vrede met wat komen zal. We trekken ons terug, het hok gaat weer op slot. Dit keer voor altijd.

Ach kom, doe toch weer niet zo dramatisch. Het kan toch ook allemaal meevallen? Ik slikte alles weer naar binnen, duwde op het rode telefoontje, en keek voor de derde keer naar het weerbericht. Ik veegde de grijze wolken naar links, en zag tot mijn tevredenheid de netjes onder elkaar geschikte Italiaanse zon-

netjes. Alleen de donderdag een sluimerwolkje dat bescheiden voor de zon zou glijden. Dat moest nog net kunnen, dat was dan misschien de beste dag voor Firenze.

Hugo's hoofd was nog steeds verdwenen achter het portier aan de rechterachterzijde, zijn kont stak naar buiten. Het hemd bleef ternauwernood in zijn broek zitten, vastgeklemd aan de rechter- en de linkerzijde, waardoor een heel klein strookje oud vlees zichtbaar was. De darm van de stofzuiger klampte zich wanhopig vast aan de machine, terwijl Hugo het ding de hele tijd dichter naar de auto trok. Hij werkte snel, om klaar te zijn voor het zou gaan regenen. Binnen in de auto ging hij als een wildeman tekeer, dat wist ik zonder het te zien. Elk kruimeltje en stofje probeerde hij op te zuigen, als een gulzige veroveraar. Hoeveel keer zou hij de auto zo hebben gestofzuigd de afgelopen jaren? Vroeger lachten we om mensen die dat deden. Oude mensen die het belangrijk vonden dat hun auto netjes was, die vonden dat dat chic stond of wat dan ook. Zo kleinburgerlijk zouden wij nooit zijn. Intussen snapte ik maar al te best dat we toch niet op reis konden vertrekken met al die vuiligheid erin. Het kost toch niet zoveel moeite om het een beetje netjes te houden? Je doet al zoveel in je leven tegen je zin en in de wetenschap dat het werk een dag later alweer ongedaan is gemaakt, en toch doe je het. De kinderen zouden ermee spotten, en ons gespot met hun vuile auto zouden ze als een miskenning van hun drukke en belangrijke levens zien. Zo ging het gewoon.

Ik ritste de koffer dicht, propte mijn telefoon in mijn achterzak, en ging naar beneden met de bundel papier, regelrecht naar de garage. Door de openstaande poort zag ik Hugo, of eigenlijk Hugo zonder hoofd. Dat was verdwenen achter het portier. Ik nam een handvol papieren uit de papierdoos, gooide de bundeltjes erin, en dekte mijn verraad netjes toe.

Zo.

Alles was geregeld. Wij vertrokken morgenochtend. De vlucht van Rosa en Anna landde overmorgen, 14.05 uur. Wolf zou op eigen houtje komen, en als Annie nog even kon stoppen met bellen waren er behalve de honderden en honderden kilometers autosnelweg geen obstakels meer.

Mijn kont trilde, twee keer kort: een bericht. Ik nam mijn telefoon, liet hem mijn gezicht scannen, en las wat Annie me had gestuurd. Dat het wel goedkomt en dat ze mij nog steeds ziet als haar beste vriendin en me toch een goede reis wenst. Dan een knalrood hartje, en een duim omhoog.

Hugo's hoofd kwam tevoorschijn uit de auto. Hij lachte naar me, ook zijn duim ging de lucht in, en ik deed hetzelfde.

Het geluid van de stofzuiger zorgde er gelukkig voor dat ik niets moest zeggen.

s a v a n n e

Ik had het toch goed gehoord: een sirene zoekt onze aandacht. Hij wordt luider, en nadat ik twee keer in alle richtingen heb gekeken zie ik in de rechter achteruitkijkspiegel een zwaailicht verschijnen. Ik kijk om. Het nerveuze blauw boort zich door twee rijvakken heen, tussen auto's die met schijnbare tegenzin plaatsmaken voor het politiebusje. Ook Hugo verplaatst zich naar de kant, stuurt de neus naar rechts. Het voelt alsof onze linker achterzijde uitsteekt, en het enige echte obstakel vormt voor het nietsontziende busje. Maar hij knalt ons gewoon voorbij, zonder ons te raken. Even later volgt een tweede busje, dan een derde, dan een vierde, en zo gaat het nog wel even door. De laatste busjes zijn niet langer wit maar streng en veelbelovend zwart.

Enkele auto's voor ons zie ik opnieuw de gele gezinswagen. Het is verdacht hoe weinig hij is opgeschoten. Hoe weinig afstand hij heeft weten af te leggen in de tijd dat ik heb geplast, twee koffies heb getankt, het kartonnen display met twee verschillende soorten Bounty's heb gevonden en die heb afgerekend terwijl Hugo stond te tanken.

'Het schiet echt niet op,' ziet hij ook. Hij drinkt uit zijn te grote beker. De kartonnen rand bijna tegen zijn neusbrug. Drinken

door het kleine gaatje van zo'n plastic dekseltje heeft onze generatie nooit geleerd. Ik neem de beker altijd een maatje te groot, zodat we niet morsen op de crèmekleurige stoelen.

Ik neem een hap van mijn Bounty. De blauw-witte wikkel heb ik diagonaal over de lengte van de chocolade gescheurd. Het verkeer staat intussen helemaal stil, en de eerste jonge vaders stappen al uit hun auto om te zien wat er aan de hand is. De bovenarm gaat over het openstaande portier en het hoofd omhoog, als een indiaan die de savanne overschouwt. Of de steppe, weet ik veel. Een vrachtwagenchauffeur steekt tegen de vangrail een sigaret op en het duurt maar enkele seconden voor er links en rechts al collega's van hem verschijnen.

De toevloed aan auto's uit de andere richting vermindert en stopt dan. Op onze drie rijvakken staat alles stil, de drie aan de overkant zijn leeg. Hugo leest de krant op zijn telefoon, in de grote letters. Buiten zijn de huisjes nog steeds slordig neergezet, maar nu we stilstaan zie ik er wel een bepaalde logica in. Is dit het moment om aan mijn boek te beginnen? Ga ik er hier echt al van genieten?

Ik laat mijn ruit wat zakken, en met de warme lucht komen heel verre, ijle kreten binnen. Hugo hoort het niet, alles wat van rechts komt hoort hij niet of nauwelijks, maar het is onmiskenbaar. Als een verre commotie. Ik duw mijn portier open en stap uit. Ik zie niets, en zet mijn linkervoet op de rand van de auto om boven het dak uit te steken. In de verte zie ik zwaailichten, en agenten die over de breedte van de snelweg heen en weer lopen. De meeste die naar rechts lopen duwen iemand voor zich uit wiens handen op de rug zijn gebonden.

De auto's komen weer in beweging, traag en claxonnerend. Hugo legt zijn telefoon aan de kant, hij heeft nog de hele reis om verder te lezen, en ik ga weer zitten en doe mijn gordel om.

Alle auto's komen in een linkse trechter terecht, van drie vakken gaan we naar eentje. Hier is geen echte geijkte formule voor, dus verloopt alles volgens het recht van de sterkste of toch minst sympathieke. We komen dichterbij de plaats des onheils. We gaan traag, niet zozeer door wat er gebeurt, maar vooral doordat iedereen het zo graag wil bekijken.

Een agent maakt rondjes met zijn onderarm, geeft aan dat het allemaal wel wat rapper mag. In de buurt van de busjes staat een twintigtal mensen, de meeste jong genoeg om nog ergens vurig in te geloven. Hun handen zijn op hun rug gebonden met plastic riempjes. Ze worden van de twee meest rechtse vakken gesleurd en hardhandig gesorteerd door enkele agenten.

JUSTICE CLIMATIQUE hebben een paar van hen met zwarte stift op witte en inmiddels gescheurde T-shirts geschreven. Niet alleen jongeren, ook enkele grijzende mensen zitten op het asfalt. En hoewel sommigen bezorgd kijken, tonen velen een gelukzalige grijns.

'Wel moedig dat ze dit doen,' zegt Hugo terwijl hij met de handen op tien voor twee op het stuur netjes aansluit bij zijn voorganger. We gaan terug van één naar drie rijvakken, en Hugo geeft zachtjes gas.

We glijden verder door het landschap. Het asfalt wordt opnieuw een glad grijs laken, en de huisjes op de bergflanken lijken weer willekeurig rondgestrooid. Ik doe mijn raam helemaal naar boven en laat de frisse lucht uit twee richtingen mijn gezicht strelen.

Anderhalf uur later verlaten we de Franse snelweg en worden we omgeleid. Hugo snijdt de bocht naar rechts scherp aan, ik weet wel waarom ik nooit meer in slaap val in de auto. Een groen bordje toont ons waar de toeristen geacht worden heen te rijden. Twee in het groen geklede dames tonen waar we moeten stoppen.

Hugo stopt, haalt zijn handen van het stuur, zet de handrem op, en gaat op zoek naar het knopje om zijn venster te laten zakken. Die afzonderlijke handelingen nemen afzonderlijk nagenoeg geen tijd in beslag, maar toch lijkt het allemaal lang te duren door de traagheid waarmee Hugo ze uitvoert. De dame verplaatst haar gewicht naar haar andere been, nauwelijks merkbaar door de strak gesteven vouwen in haar broek.

‘48 Swiss francs, please,’ zegt de vrouw, in steriel en lichtelijk ongeïnteresseerd Engels.

‘Selbstverständlich,’ rolt er bij Hugo uit. In een Duits waar Goethe van zou smullen en met een glimlach die zelfs deze dertig jaar jongere vrouw doet gniffelen. Ze glimlacht, kijkt even weg, dan naar mij, dan weer naar hem.

‘Sind Sie Deutsch?’ vraagt ze. Haar voet schopt in de lucht die rond onze nummerplaat zweeft. Hugo probeert zijn portefeuille uit zijn achterzak te toveren. Ik kan ook de mijne nemen. Moet ik de mijne nemen?

‘Nein, wir sind Touristen. Aber ich war lange Zeit Deutschlehrer,’ zegt Hugo, die zijn portefeuille eindelijk opent en zijn creditcard eruit haalt. Ik wil me verontschuldigen bij de jongedame. Uitleggen dat niet alles altijd zo langzaam ging en we vrij recent echt nog kwieke jonge mensen waren, en dat ze zo weer van ons verlost zal zijn.

‘Ich höre das,’ zegt ze.

Hugo knikt vriendelijk, het toestel piept, de vrouw heeft er schik in. Zou Hugo, oude kalende dikkige Hugo, dit meisje nog wat te bieden hebben? Haar in het Duits kunnen laten lachen, dan blozen, en dan twijfelen? Vast niet. Wat niet wegneemt dat ik mijn eigen echtgenoot heel even door haar ogen zie als de oudere charmante man. Ik leg mijn hand op zijn bovenbeen, iets meer naar het kruis dan helemaal kuis is. Samen kijken we naar

haar jonge hand die onze auto binnendringt en een sticker aan de binnenkant van onze voorruit plakt. Met de achterkant van haar vingers duwt ze het ding aan.

‘Vielen Dank,’ zegt Hugo nog.

‘Vielen Dank,’ herhaal ik tegen de dame. Bij mij klinkt het veel minder Duits. Ze lacht, nu naar ons beiden. Hugo laat zijn raampje weer naar boven glijden, we laten haar achter voor de volgende. Hij gaat over zijn stuur hangen om de wegwijzers te zien.

‘Stadtzentrum,’ wijst hij, waarna hij de afslag naar rechts neemt. Mijn hand ligt nog steeds op zijn dij terwijl hij zachtjes gas geeft en de auto – nu wel vlot – de bocht in stuurt.